

Uus ELi strateegia „Talust toidulauale“ – Toiduliidu seisukohad

---

SIRJE POTISEPP
TOIDULIIDU JUHATAJA

1

Miks Green Deal (Rohelepe)

- EL komisjoni presidendi valimised
- Roheline parlament
- Ühiskonna tunnetus
- Kliimateemade keskmesse tõus
- Saksamaa ja Prantsusmaa valmisolek olla veduriks
- Uute teemade puudus – rohe ja digi

2

Talustaldrikule (F2F) strateegia

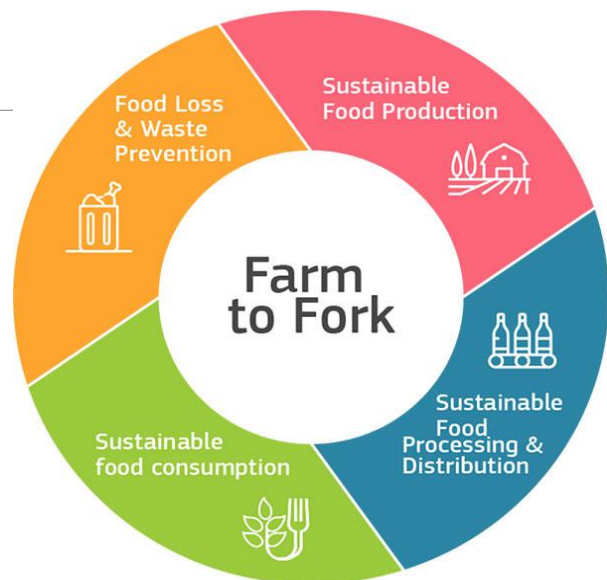
- EL tegevuskava kestlikule toidusüsteemile üleminekuks
- **Kokku 27 õigusakti ettepanekut aastatel 2021-2027**
- Kõige rohkem tähelepanu saanud numbrilised eesmärgid: pestitsiidid, väetised, mahe, AMR
- Eesmärk on pöörata kogu toidusüsteem jätkusuutlikumasse suunda
- Toiduainetööstustele olulised teemad

25.11.2020

3

3

Euroopa roheline kokkuleppe osa

4

Toiduainete töötlemise, hulгимüügi, jaemüügi, majutus- ja toitlustusteenuste kestlikkuse edendamine

- Euroopa komisjon kavatseb välja töötada **ELi vastutustundlike äri- ja turundustavade tegevusjuhendi** ning selle juurde kuuluva järelevalveraamistiku.
  - Komisjon soovib, et toidukäitlemisettevõtted ja -organisatsioonid kohustuksid võtma konkreetsed tervislikkust ja kestlikkust tagavaid meetmed. Näiteks tuleks vältida väga madala hinnaga (punase) liha reklaamivaid turunduskampaaniaid.
  - Komisjon lubab jälgida seda ja vajadusel kaalub seadusandlike meetmete võtmist, kui edusammud ei ole piisavad.
- Komisjon lubab kehtestada toidu **toitainelise koostise** soovitusel, millega piiratakse (toitumis- või tervisealaste seisukohavõtude abil) suure rasva-, suhkru- ja soolasisaldusega toiduainete propageerimist ja turundamist.

TL seisukoht:

- Euroopa Komisjon ei tohi hakata kodanikele toitumist dikteerima – valik peab jääma tarbijale
- soodustama peab mitmekesist kohaliku päritoluga toitumist
- arvestada tuleb kohalike toitumisharjumuste ja tootmisvõimalustega

5

Toiduainete töötlemise, hulгимüügi, jaemüügi, majutus- ja toitlustusteenuste kestlikkuse edendamine

- Komisjon vaatab läbi **toiduga kokkupuutuva materjale käsitlevad õigusaktid**, et parandada toiduohutust ja rahvatervist (ning eelkõige vähendada ohtlike kemikaalide kasutamist), toetab uuenduslikke ja **kestlikke pakendilahendusi**, milles kasutatakse keskkonnasõbralikke, korduskasutatavaid ja ringlussevõetavaid materjale, ning aidata kaasa toidujäätmete vähendamisele.
- Komisjon kavatseb läbi vaadata **turustamisstandardid**.
  - Samal ajal tugevdatakse sellega **geograafilisi tähiseid** käsitlevat õigusraamistikku ja lisatakse vajaduse korral konkreetsed kestlikkuse kriteeriumid.

TL seisukoht:

- toiduohutus peab olema tagatud ja see on väljakutse pakendite alternatiivlahenduste leidmisel, neid lihtsalt ei ole, vähemalt praegu
- turustamisstandardid peavad olema EL – ülesed
- Vastutustundliku äri- ja turundustavade tegevusjuhend peaks olema EL-ülene ja välja töötada seiresüsteem
- toetame EL - üleseid lahendusi kohustusliku päritolu märgistuse osas teatud toidugruppidele, kuna riigisisene päritolu nõuded lõhestavad EL ühisturu toimimist

6

Kestlikult toodetud toidu tarbimise edendamine ning tervislikule ja kestlikule toitumisele ülemineku hõlbustamine

➤ Selleks et **tarbijad saaksid teha tervislikke ja kestlikke toiduvalikuid**, teeb komisjon ettepaneku ühtlustatud kohustusliku toitumislase teabe esitamise kohta pakendi esiküljel (FOP).

- Komisjon kaalub ka ettepanekut **kohustuslike päritolu- või lähtetähiste** laiendamise kohta teatavatele toodetele, arvestades samal ajal täielikult selle mõjuga ühtsele turule.
- Komisjon uurib ka võimalust luua **kestlik märgistamisraamistik**, mis hõlmaks sünergias muude asjakohaste algatustega toiduainete kohta käivaid toitumislaseid, kliima-, keskkonna- ja sotsiaalseid aspekte.
- Komisjon uurib ka uusi viise tarbijate teavitamiseks muude vahendite, sealhulgas **digivahendite** abil, et parandada toidulase teabe kättesaadavust, seda eelkõige nägemispuudega inimeste jaoks.

TL seisukoht:

- **ei toeta toidupakendile täiendavate nõuete lisamist, sest valdkond juba täna rangelt reguleeritud**
- **AGA kui, siis: märgistamise põhimõtted peavad olema teaduspõhised, lihtsasti tarbijatele arusaadavad ning EL – ülesed**
- **kestlike pakendilahenduste välja pakkumise edendamiseks on vajalik esmajärjekorras välja töötada eeskirjad ringlussevõetud plasti kasutamiseks toiduga kokkupuutuvates materjalides**
- **peame vajalikuks, et koos pakendi esiküljel toitumislase teabe märgistamise kasutusele võtmisega kaasneks tarbijate teavitamine**

7

Toitumislase teabe esitamine pakendi esiküljel (ingl *Front of Pack labeling* ehk FOP)

TL seisukoht:

- Peab olema tarbijale üheselt arusaadav – ei saa võrrelda võrdlematut
- Ei tohiks lubada taimse päritoluga toodete nimetamist loomsete toodete nimega
- Peab olema ühtne EL-s
Kas märgistus on õiglane?

NUTRIENT-SPECIFIC LABELS		SUMMARY LABELS	
NUMERIC Guideline Daily Amounts One portion contains: Energy 225 kcal (46%) Sugars 4.9 g (5%) Lipids 7.7 g (11%) Sodium 11.8 g (83%) Salt 0.66 g (11%)	COLOUR-CODED (Traffic lights) Each grilled burger (94g) contains: Energy 330 kcal (11%) Sugars 1.3g (1%) Lipids 5.9g (8%) Sodium 0.9g (6%) Salt 0.7g (12%) Typical values (in mill) per 100g Energy (kcal)/200kcal of an adult's reference intake	SIMPLE Green Tick Keyhole Choices	GRADED 5-colour nutrition label/NutriScore NUTRI-SCORE A B C D E Logo Nutri-Score/Santé Publique France 2017
Warning symbols Chilean system ALTO EN CALORÍAS ALTO EN AZÚCAR ALTO EN SODIO ALTO EN ALCOHOL	NuVal SENS Health Star Rating		

Note: the circled images were used in the comparative study on perception, understanding and use of front-of-pack systems.

25.11.2020

8

8

Toidukao ja toidujäätmete tekke vähendamine

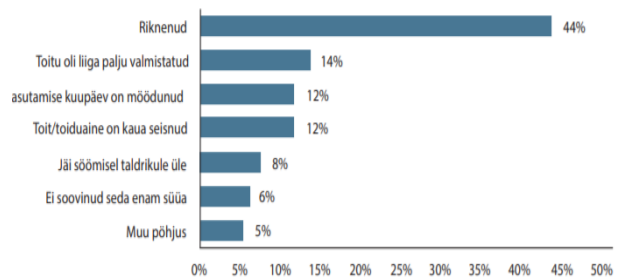
- Kasutades uut toidujäätmete mõõtmise metoodikat ja liikmesriikidelt 2022. aastaks oodatavaid andmeid, kehtestab komisjon lähtealuse ning teeb ettepaneku **õiguslikult siduvate eesmärkide** kohta toidujäätmete vähendamiseks kogu ELis.
- **Kuupäevamärgistuse** („kõlblik kuni“ ja „parim enne“ kuupäevad) vääritimõistmine ja väärkasutus viib toidu raiskamiseni.
  - Komisjon vaatab ELi eeskirjad läbi, et võtta arvesse tarbijauuringute tulemusi.

TL seisukoht: toiduohutus peab olema tagatud – see on toidutootjate esmane ülesanne

9

Toidujäätmete vähendamine

- Toidujäätmete vähendamisel on vaja määratleda toidukao mõiste ja rõhk peab olema tarbija tekitatud jäätmetel
  - Eestis tekib aastas üle 92 000 t toidujäätmeid, millest 71% pärit kodumajapidamistest
  - Eristama peab välditavaid ja vältimatuid toidujäätmeid
  - Investeeringud, et soodustada teisese kasutamise võimalusi

Allikas: SEI uuring „Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti kodumajapidamistes ja toitlustusasutustes“, 2015

10

Võitlus toidupettuse vastu toidutarneahelas

- Euroopa Komisjon tõhustab **võitlust toidupettuse vastu**, et luua ettevõtjatele võrdsed tingimused ning tugevdada kontrolli- ja täitevasutuste volitusi.
  - Et parandada toidupettuse alast koordineerimist, teeb ta jälgitavuse ja hoiatuse alaste ELi põhjalike andmete kasutamiseks koostööd liikmesriikide, Europoli ja muude asjaomaste asutustega.
- Euroopa Komisjon pakub välja rangemad hoiatavad meetmed ja **tõhusama impordikontrolli** ning uurib võimalust tugevdada koordineerimist ja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) uurimissuutlikkust.

TL: VTA võimekus ja plaanipärane tegevus oluline

11

Seisukohad: Maksud

- Eesti toetab **vähendatud käibemaksumäärade rakendamise võimaluse andmist** liikmesriikidele, sealhulgas vähendatud käibemaksumäära mahetoodetele, tingimusel, et need otseselt mõjutavad inimeste käitumist keskkonna- ja/või kliimasõbralikuma tarbimise suunas ning või muudavad tootmisstruktuuri keskkonna- ja/või kliimasõbralikumaks.

TL seisukoht: Eestis mahemaa osakaal u 23 %, oleme sellega ELis esimeste hulgas. Täna on Eestis pigem fookuses mahetootmise potentsiaali tõhus rakendamine – mahemaa osakaal on suur, aga mahetoodangu osakaal lõpptoodangus madal. Tuleb arvestada ka jätkuvalt kasvavat nõudlust toidutootmise järele (maailma rahvastikuarvu ligi 30%-line kasvu prognoos aastaks 2050).

Tuleviku Euroopa põllumajandusmudel peaks hõlmama kõiki tüüpi põllumajandus – ja toidutöötlemise ettevõtete elujõulisust. Võimalik maksuerisuse osas mahetoidule on vajalik teaduspõhine lähenemine ja selgitus, kuidas ja kas mahetoit on (alati) oluliselt kasulikum tervisele kui tavatoode.

Infoks: EFSA raporti kohaselt on Euroopa "kõige puhtam" ehk kõige pestitsiidijääkidest vabam toit Soomes. Teisel kohal on Eesti. Lisainfo: <https://www.err.ee/613418/uuring-eesti-on-toidu-puhtuse-poleest-euroopas-teisel-kohal>

12

Tooraineid puudutav

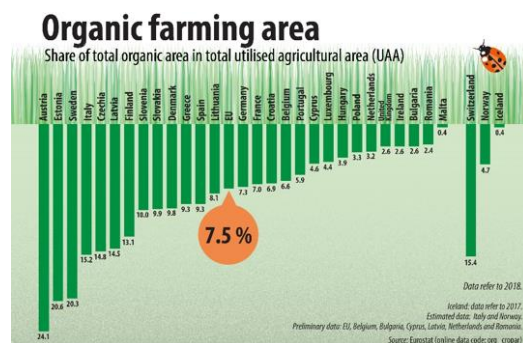
25.11.2020

13

13

Mahepõllumajanduse osakaalu suurendamine

- Mahepõllumajanduse osakaalu suurendamise asemel peab soodustama mahe tooraine väärindamist
  - Eestis maheda osakaal ligi 23% (2019. a andmed), oleme ELis teisel kohal
  - Suurendamine peaks tulema turunõudlusest, mitte kunstlikult
  - Madalad turuhinnad mõjutavad oluliselt eksporti ja seega tootjate majanduslikku jätkusuutlikkust

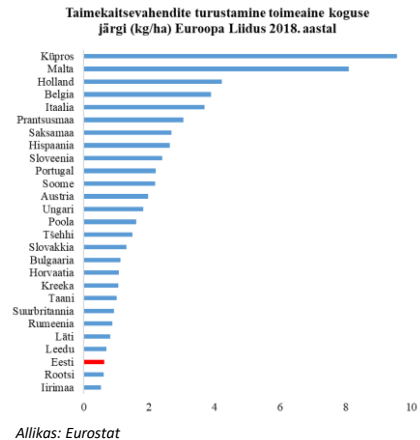
Allikas: Eurostat (2018. a andmed)

14

14

Taimekaitsevahendite kasutamise vähendamine

- Taimekaitsevahendite kasutamise vähendamisel tuleb keskenduda kasutamise seotud riskide vähendamisele, mitte koguste piiramisele
  - Eesti kasutamisel ELi viimaste seas
    - 2018. a 0,6 kg hektari kohta vs Küpros 9 kg ja Malta 8 kg hektari kohta
  - Piiratud alternatiivid
  - Soodustada tuleb integreeritud taimekaitse rakendamise investeeringuid

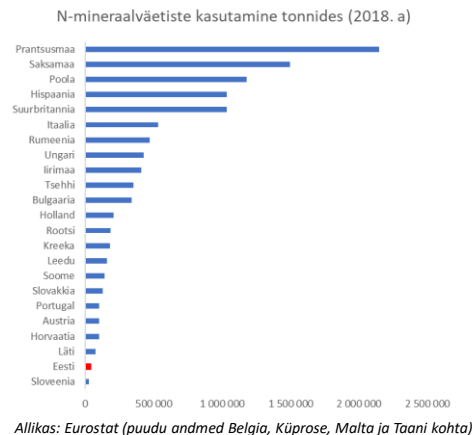
25.11.2020

15

15

Väetiste kasutamise vähendamine

- Väetiste kasutamise vähendamise asemel tuleb keskenduda kasutamise seotud riskide vähendamisele ja kasutustõhususe tõstmisele, mitte koguste piiramisele
  - Eesti kasutamisel ELi viimaste seas
  - Eestis väetamisnormid arvestavad taimekasvu vajadust ja bilansipõhisust

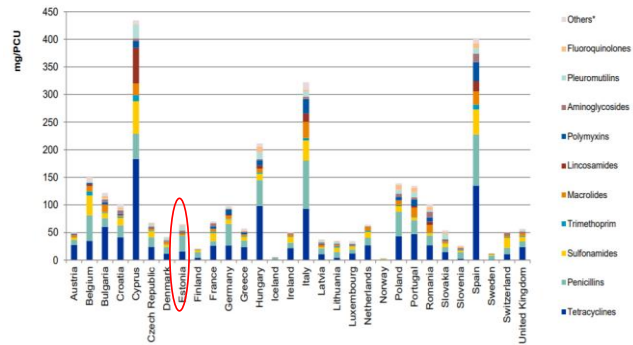
16

16

Antibiootikumide kasutamise vähendamine

- Antibiootikumide kasutamise vähendamisel peab soodustama tegevusi resistentsuse vähendamiseks
  - Loomaheaolu soodustavad investeeringud (nt bioohutuskavad, karjatervis)
  - Seni kuni ennetamine on kallim kui ravimine peab olema tagatud lisafinantseerimine

Veterinaarse otstarbel müüdid antibiootikumid 30 Euroopa riigis aastal 2015.
Sales for food-producing species, in mg/PCU, of the various veterinary antimicrobial classes, for 30 European countries, in 2015.

Allikas: ESVAC raport 2015

17

17

Lisaks TL seisukohad

- Arvestama peab kõiki kolme jätkusuutlikkuse elementi – majandus, sotsiaalne ja keskkonnaalane
  - Kuidas on tootmist piirates plaanis ära toita kasvava trendiga rahvastik?
- **Strateegia rakendamine ei tohi pärssida toiduga kindlustatuse tagamist**
  - Isevarustatuse tagamine
  - Jätakuvalt kasvav nõudlus toidutootmise järele – kuidas on võimalik maa ära toita ilma suurendamata tootlikkust ja rahvusvahelist kaubandust?
- **Toetame ELi nõuetega kooskõlas olevate rahvusvaheliste tootmisstandardite juurutamist**
  - Liikmesriigid ei tohiks luua eraldi siseriiklikke standardeid
- **Sektori konkurentsivõime parandamiseks ei tohi ELi turgudele lubada imporditoitu, mis ei vasta ELi keskkonnanõuetele**
  - Järelevalve imporditud kvaliteedi tagamiseks
- **ELi ühisturul peavad olema tagatud võrdsed konkurentsitingimused**
- **Lähenedamine peab olema liikmesriikide põhine – ei tohi diskrimineerida seni edukalt majandanud riike**
- **Arvestama peab seni saavutatut ja kohalikke tingimusi, sh tootmispraktikaid**

18

18

Täname!

SIRJE@TOIDULIIT.EE